

Literatura / Bibliography

- Absolon, K. (1929). Palaeolithická cesta do severní Afriky a na Saharu. *Příroda* 22(5), 192–196.
- Amblard, S. (1994). Ali Bacha. In: A. Leroi-Gourhan (Ed.), *Dictionnaire de la Préhistoire* (28). Paris: Presses universitaires de France.
- Aumassip, G. (1986). *Le Bas-Sahara dans la Préhistoire*. Paris: Éditions du CNRS.
- Aumassip, G. (1994a). El Mekta. In: A. Leroi-Gourhan (Ed.), *Dictionnaire de la Préhistoire* (359). Paris: Presses universitaires de France.
- Aumassip, G. (1994b). Ouchtata. In: A. Leroi-Gourhan (Ed.), *Dictionnaire de la Préhistoire* (818). Paris: Presses universitaires de France.
- Aumassip, G. (1994c). Sidi Mansour. In: A. Leroi-Gourhan (Ed.): *Dictionnaire de la Préhistoire* (1012–1013). Paris: Presses universitaires de France.
- Barker, P., Gasse, F. (2003). New evidence for a reduced water balance in East Africa during the last glacial maximum: Implication for model-data comparison. *Quaternary Science Reviews* 22, 823–837.
- Baumgärtlová, E. (1929). Poznámky o severoafrickém palaeolithiku. *Příroda* 22(5), 179–180.
- Bednarik, R. G. (1998). The Australopithecine cobble from Makapansgat, South Africa. *South African Archaeological Bulletin* 53: 4–8.
- Bednarik, R. G. (2017). Pareidolia and Rock Art Interpretation. *Anthropologie* 55(1–2), 101–117.
- Brunet, M. – Guy, F. – Pilbeam, D. et al. (2002). A new hominid from the Upper Miocene of Chad, Central Africa. *Nature* 418, 145–151. doi:10.1038/nature00879.
- Camps, G. (1974). *Les civilisations préhistoriques de l'Afrique du Nord et du Sahara*. Paris: DOIN.
- Cílek, V. (2016). Afrika mezi nadějí a beznadějí. In: P. Pokorný (Ed.), *Afrika zevnitř. Kontinentem sucha a věčných proměn* (319–329). Praha: Academia.
- Cílek, V. – Pokorný, P. (2016): Přílivy a odlivy pouští. In: P. Pokorný (Ed.), *Afrika zevnitř. Kontinentem sucha a věčných proměn* (33–50). Praha: Academia.
- Clark, J. D. (1963). *Prehistoric cultures of northeast Angola and their significance in tropical Africa* (Part I. & II.). Diamang Publicações Culturais 62. Lisboa: Companhia de diamantes de Angola.
- Clark, J. D. (1988). The Middle Stone Age of East Africa and the Beginnings of Regional Identity. *Journal of World Prehistory* 2(3), 235–305.
- Clark, J. D. (1994): Africa from the appearance of *Homo sapiens sapiens* to the beginnings of food production. In: S. J. De Laet (Ed.), *History of humanity* (191–206). New York: Routledge.
- Clark, J. D. (Ed.) (1982). *The Cambridge History of Africa. Vol. I. From the Earliest Times to the c. 500 BC*. Cambridge University Press.
- Cornellisen, E. (2013). Hunting and gathering in Africa's tropical forests at the end of the Pleistocene and in the Early Holocene. In: P. Mitchell, P. Lane (Eds.), *The Oxford Handbook of African Archaeology* (403–418). Oxford: Oxford University Press.
- Cornellisen, E. (Undated). *Archaeological research in the equatorial forest in the Democratic Republic of Congo*. Heritage Studies, Royal Museum for Central Africa.
- Cornelissen, E. – Livingstone-Smith, A. (2015). De archeologie van Congo in kaart gebracht. De geschiedenis van 130 jaar veldwerk. *Monumenten, Landschappen en Archeologie* 34(4), 4–27.
- Desanges, J. (1981). The proto-Berbers. In: G. Mokhter (Ed.), *General History of Africa II. Ancient Civilization of Africa* (423–440). Berkeley: University of California Press.
- Dittrich, A. (2011). *Zur Neolithisierung des Mittleren Niltals und angrenzender Regionen: Kultureller Wandel vom Mesolithikum zum Neolithikum im Nord-und Zentralsudan*. BAR Int. Ser. 2281. Oxford: Archaeopress.
- Douka, K. – Jacobs, Z. – Lane, Ch. et al. (2014). The chronostratigraphy of the Haua Fteah cave (Cyrenaica, northeast Libya). *Journal of Human Evolution* 66, 39–63.

- Edwards, M. E. (2007). Lake levels studies. Africa. In: S. A. Elis (Ed.), *Encyclopedia of Quaternary Sciences* (1336–1343). Amsterdam: Elsevier.
- Fuss, J. – Spassov, N. – Begun, D. R. et al. (2017). Potential hominin affinities of *Graecopithecus* from the Late Miocene of Europe. *PlosOne* 12(5), e0177127. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0177127>
- Gardner, E. W. – Caton-Thompson, G. (1926). The Recent Geology and Neolithic Industry of the Northern Fayum Desert. *The Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland* 56, 301–323.
- Gasse, F. (2000). Hydrological changes in the African tropics since the last glacial maximum. *Quaternary Science Reviews* 19, 189–211.
- Hendrickx S., – Vermeersch, P. (2003). Prehistory: From the Palaeolithic to the Baderin Culture (c. 700,000–4000 BC). In: I. Shaw (Ed.), *The Oxford History of the Ancient Egypt* (16–40). Oxford: Oxford University Press.
- Haile-Selassie, Y. (2001). Late Miocene hominids from the Middle Awash, Ethiopia. *Nature* 412, 178–181. doi:10.1038/35084063.
- Chavaillon, J. (1994a). Africa during the Lower Palaeolithic and the first settlements. In: De Laet S. J. (Ed.), *History of humanity* (35–43). New York: Routledge.
- Chavaillon, J. (1994b). Sidi Zin, Tunisie. In: A. Leroi-Gourhan (Ed.), *Dictionnaire de la Préhistoire* (1013). Paris: Presses universitaires de France.
- Insoll, T. (2011). Sub-Saharan Africa. In: T. Insoll (Ed.), *The Archaeology of Ritual and Religion* (425–441). Oxford: Oxford University Press.
- Jelínek, J. (1980). *Objevy nejstaršího umění centrální Sahary*. Brno: Anthropos, Moravské muzeum v Brně.
- Jelínek, J. (1982a). Bir Miji-the Northernmost Tripolitanian Rock Art Site. *Anthropologie* 20(2), 133–150.
- Jelínek, J. (1982b). The Gara um il Mansur rock art site in Tripolitania. *Anthropologie* 20(2), 151–162.
- Jelínek, J. (1982c). Wadi Zreida – A North Fezzanese Rock Art Site. *Anthropologie* 20(3), 219–243.
- Jelínek, J. (1982d). The Tarhuna Rock Art Site in Tripolitania. *Anthropologie* 20(3), 265–278.
- Jelínek, J. (1984a). Ataf Ben Dalala, A rock-art gallery in South Tripolitani. *Origini* 11, 1977–1982, 71–86.
- Jelínek, J. (1984b). Mathrmdush, in Galgien, Two Important Fezzanese Rock Art Sites. Part II, In Galgien, Comparative Analysis [And stone industry by Svoboda J]. *Anthropologie* 22(3), 237–268.
- Jelínek, J. (1985). Tilizahren. The Key Site of the Fezzanese Rock Art. Part II. Tilizahren East. Analyses, Discussion, Conclusion. *Anthropologie* 23(3), 223–276.
- Jelínek, J. (1994). Wadi Buzna Rock Art Gallery. *Anthropologie* 32(2), 129–164.
- Jelínek, J. (2001). Rock art at in Leludj (Fezzan, Libya). *Sahara* 12, 159–163.
- Květina, P. – Řídký, J. – Končelová, M. et al. (2015). *Minulost, kterou nikdo nezapsal*. Červený Kostelec: Pavel Mervart.
- Lisá, L. – Suková, L. – Cílek, V. et al. (2011). *Sabaloka a Šestý nilský katarakt*. Praha: Univerzita Karlova v Praze.
- López, S. – van Dorp, L. – Hellenthal, G. (2015). Human Dispersal Out of Africa: A Lasting Debate. *Evolutionary Bioinformatics Online* 11(2), 57–68. <http://doi.org/10.4137/EBO.S33489>
- de Lumley, H. – Barsky, D. – Cauche, D. (2009). Archaic Stone Industries from East Africa and Southern Europe Pre-Oldowan and Oldowan. In: K. Shick, N. Toth (Eds.), *The cutting edge: New Approaches to the Archaeology of Human Origins* (55–92). Stone Age Institute Publication Series Number 3. Bloomington: Stone Age Institute & Indiana University.
- Neruda, P. (2016). *Čas neandertálců*. Brno: Moravské zemské muzeum.
- Nerudová, Z. (2016). Výprava po stopách sbírky kamenných nástrojů z Arnhemské země. In: P. Kostrhun – V. Soukup – B. Půtová et al., *Úsvit pravěkých lovců. Po stopách Jana Jelínka* (141–187). Studie Centra kulturní antropologie 1. Brno: Moravské zemské muzeum.
- Neumann, K. (1989). Holocene vegetation of the Eastern Sahara: Charcoal from prehistoric sites. *African Archaeological Review* 7, 97–116.
- Pikiraiy, I. (2009). The Archaeology of sub-Saharan Africa. In: B. Cunliffe – Ch. Gosden – R. A. Joyce (Eds.), *The Oxford Handbook of Archaeology* (723–762). Oxford: Oxford University Press.

- Pokorný, P. (Ed.) (2016). *Afrika zevnitř. Kontinentem sucha a věčných proměn*. Praha: Academia.
- Rahmani, N. (2004). Technological and Cultural Change Among the Last Hunter-Gatherers of the Maghreb: The Capsian (10,000–6000 B.P.). *Journal of World Prehistory* 18(1), 57–105.
- Senut, B. – Pickford, M. – Gommery, D. et al. (2001). First hominid from the Miocene (Lukeino Formation, Kenya). *Comptes Rendus de l'Académie des Sciences de Paris, Série 2A* 332, 137–144.
- Shea, J. J. (2013). *Stone Tools in the Palaeolithic and Neolithic Near East*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Shirai, N. (2011). A Missing Chapter of The Desert Fayum: Fayum Lithic Artefact Collection in the Allard Pierson Museum, Amsterdam. *Archéo-Nil* 21, 115–146.
- Soukup, V. (2015). *Prehistorie rodu Homo*. Praha: Nakladatelství Karolinum.
- Soukup, V. (2016). Evoluce člověka a geneze kultury. In: P. Kostrhun – V. Soukup – B. Půtová et al., *Úsvit pravěkých lovců. Po stopách Jana Jelínka (55–110)*. Studie Centra kulturní antropologie 1. Brno: Moravské zemské muzeum.
- Suková, L. – Varadzin, L. (2012). Preliminary report on the exploration of Jebel Sabaloka (West Bank), 2009–2012. *Sudan & Nubia* 16, 118–131.
- Suková, L. – Varadzin, L. (2013). Od lovců k pastevcům: otázka neolitizace severovýchodní Afriky. *Živá archeologie* 15(1), 25–31.
- Sůvová, Z. (2016). Pouštní krokodýlové, svědkové zelené Sahary. In: P. Pokorný (Ed.), *Afrika zevnitř. Kontinentem sucha a věčných proměn (50–53)*. Praha: Academia.
- Svoboda, J. (1980). Le gisement Acheuléen de Germa, Wadi Ajjal, Libye. *Anthropologie* 18(2–3), 209–224.
- Svoboda, J. (1984). Ataf Ben Dalala, Lithic Industry. *Origini* 11(1972–1982), 83–86.
- Svoboda, J. (1997). Note on a Palaeolithic Industry from Wadi Buzna, Fezzan. *Anthropologie* 35(1), 11–16.
- Svoboda, J. A. (2014). *Předkové: Evoluce člověka*. Praha: Academia.
- Tixier, J. (1963). *Typologie de l'Épipaléolithique du Maghreb*. Paris: Arts et Metiers Graphiques.
- Tixier, J. (2012). *A Method for the Study of Stone Tools*. Luxembourg: CNRA-MNHA.
- de la Torre, I. (2011). The origins of stone tool technology in Africa: a historical perspective. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences* 366(1567), 1028–1037.
- Vaufrey, R. (1933). Notes sur le Capsien. *L'Anthropologie* 43, 457–483.
- Vermeersch, P.-M. – Paulissen, E. – Otte, M. et al. (1978). Middle Palaeolithic in the Egyptian Nile Valley. *PALEORIENT* 4, 245–252.
- White, T. – Suwa, G. – Asfaw, B. (1994). *Australopithecus ramidus*, a new species of early Hominid from Aramis, Ethiopia. *Nature* 371, 306–312.
- Ziegert, H. (2007). A new dawn for humanity: Lower Palaeolithic village life in Libya and Etiopia. *Minerva* 18(4), 8–9.
- Zoughlami, J. – Camps, G. – Harbi-Riahi, M. et al. (1989). *Atlas préhistorique de la Tunisie 4: Souk el Arba*. Rome: Ecole française de Rome.

Výběrová bibliografie / Selected bibliography

- Absolon, K. (1929). Palaeolithická cesta do severní Afriky a na Saharu. *Příroda*, 22, 5, 192–196.
- Barnard, A. (2007). *Anthropology and the Bushman*. Oxford: Berg Publishers.
- Barth, H. (1857). *Reisen und Entdeckungen in Nord und Central-Africa in den Jahren 1849 bis 1855*. Gotha: Justus Perthes.
- Bernus, E. (1981). *Touareg nigériens: Unité culturelle et diversité régionale d'un peuple pasteur*. Paris: L'Harmattan.
- Biagetti, S. (2014). *Ethnoarchaeology of the Kel Tadrart Tuareg: Pastoralism and Resilience in Central Sahara*. New York: Springer.
- Camps, G. (1974). *Les civilisations préhistoriques de l'Afrique du Nord et du Sahara*. Paris: DOIN.
- Clark, J. D. (Ed.) (1982). *The Cambridge History of Africa. Vol. I. From the Earliest Times to the c. 500 BC*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Coulson, D. – Campbell, A. (2001). *African Rock Art: Paintings and Engravings on Stone*. New York: Abrams.
- Duveyrier, H. (1864). *L'Exploration du Sahara: Les Touâreg du Nord*. Paris: Challamel Ainé.
- Frobenius, L. – Breuil, H. (1931). *Afrique*. Paris: Cahiers de l'Art.
- Gombár, E. (2007). *Kmeny a klany v arabském Maghribu*. Praha: Karolinum.
- Jelínek, J. (1980). *Objevy nejstaršího umění centrální Sahary*. Brno: Ústav Anthropos Moravského muzea.
- Jelínek, J. (2004). *Sahara: Histoire de l'art rupestre libyen: Découvertes et analyses*. Grenoble: Jérôme Millon.
- Jelínek, J. (2010). *Sahara*. České Budějovice: Foto Mida.
- Jiroušková, J. (2007). *Severní Afrika: Maroko, Alžírsko, Tunisko*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Johanson, D. – Edgar, B. (1996). *From Lucy to Language*. New York: Nevraumont.
- Kandert, J. (1984). *Afrika*. Praha: Mladá fronta.
- Keenan, J. (2004). *The Lesser Gods of the Sahara: Social Change and Contested Terrain amongst the Tuareg of Algeria*. London: Frank Cass.
- Keenan, J. (1977). *The Tuareg: People of Ahaggar*. London: Allen Lane.
- Klein, R. G. (2009). *The Human Career: Human Biological and Cultural Origins*. Chicago: University of Chicago Press.
- Klíma, J. (2012). *Dějiny Afriky*. Praha: Lidové noviny.
- Kostrhun, P. (2014). *Cesty moravské paleolitické archeologie v období Československé republiky*. Brno: Moravské zemské muzeum.
- Květina, P. – Řídký, J. – Končelová, M. – Burgert, P. – Šumberová, R. – Pavlů, I. – Brzobohatá, H. – Trojánková, O. – Vavrečka, P. – Unger, J. (2015). *Minulost, kterou nikdo nezapsal*. Pavel Merhart, Archeologický ústav AV ČR.
- Lee, R. B. – DeVore, I. (Eds.) (1976). *Kalahari Hunter-Gatherers*. Cambridge: Harvard University Press.
- Lhote, H. (1955). *Les Touaregs du Hoggar*. Paris: Payot.
- Lhote, H. (1958). *A la Découverte des Fresques du Tassili*. Paris: Arthaud.
- Lhote, H. (1959). *The Search for the Tassili Frescoes: The Story of the Prehistoric Rock-Paintings of the Sahara*. London: Hutchinson.

- Lhote, H. (1962). *Objevy v Tasíli*. Praha: Mladá fronta.
- Neruda, P. (2016). *Čas neandertálců*. Brno: Moravské zemské muzeum.
- Nevadomsky, J. – Půtová, B. – Soukup, V. (2006). *Umění a kultura království Benin*. Praha: Nakladatelství Karolinum.
- Oliva, M. (2014). *Dolní Věstonice I (1922–1942)*. Hans Freising – Karel Absolon – Assien Bohmers. *Anthropos* 37. Brno: Moravské zemské muzeum.
- Pokorný, P. ed. a kol. (2016). *Afrika zevnitř. Kontinentem sucha a věčných proměn*. Praha: Academia.
- Pospíšil, F. (1932). *Etnologické materiálie z jihozápadu U.S.A.: Antropogeografické hodnocení studijní cesty k SW Indiánům na podkladě přírodovědeckém*. Brno: Akciová moravská knihtiskárna.
- Půta, B. – Soukup, V. (Eds.) (2015). *The Genesis of Creativity and the Origin of the Human Mind*. Prague: Charles University in Prague, Karolinum Press.
- Půtová, B. (2015). *Skální umění: Portugalská naleziště Foz Côa a Mazouco*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum.
- Půtová, B. (2017). *Království Benin: Bronzy z kropené krví*. Brno: Moravské zemské muzeum.
- Rasmussen, S. J. (2013). *Neighbors, Strangers, Witches, and Culture-Heroes: Ritual Powers of Smith/Artisans in Tuareg Society and Beyond*. Lanham: UPA.
- Sahlins, M. (1974). *Stone Age Economics*. Piscataway: Aldine Transaction.
- Shostak, M. (2000). *Return to Nisa*. Cambridge: Harvard University Press.
- Smith, A. B. (2005). *African Herders: Emergence of Pastoral Traditions*. Walnut Creek: AltaMira Press.
- Soukopova, J. (2015). *Round Heads: The Earliest Rock Paintings in the Sahara*. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing.
- Soukup, V. (2015). *Prehistorie rodu Homo*. Praha: Nakladatelství Karolinum.
- Svoboda, J. A. (2014). *Předkové: evoluce člověka*. Praha: Academia.
- Westermarck, E. (1926). *Ritual and Belief in Morocco I., II.* London: Macmillan.